

Za strpnejši jutrišnji dan

Povod za to razmišljanje sta dala predvsem dva dogodka iz zadnjega časa: pred kratkim je izšla knjiga Branka Marušiča »Primorski čas pretekli« in ob njeni predstavitvi v Novi Gorici se je razvila zanimiva razprava o razmerju med slovensko in italijansko historiografijo v obmejnem prostoru, o čemer je naš list že poročal. Drug povod za to pisanje pa je nedavni izid goriške domoznanske revije »Studi Goriziani«, ki prinaša več člankov, pomembnih tudi za slovensko zgodovino oziroma kulturo. Silvano Cavazza je namreč prispeval razpravo o Primožu Trubarju in začetkih luteranstva v goriški grofiji. Zoltan Jan poroča o zborniku »Est Europa«, ki je izšel lani pri videmski univerzi v počastitev 70-letnice rojstva prof. Martina Jevnikarja, Luigi Tavano pa je osvetlil delovanje Centralnega semenišča v Gorici v obdobju 1818-1918, torej ustanove, kjer so študirali skupaj bodoči duhovniki italijanske oziroma furlanske, slovenske in hrvaške narodnosti.

Našteta in še druga dejstva, o katerih v tem kratkem zapisu seveda ne moremo podrobneje govoriti, pričajo o razveseljivi občutljivosti na področju humanističnih ved, ki vsekakor prispeva k boljšemu medsebojnemu spoznavanju in razumevanju med tukaj živečimi sosednjimi narodi. Zdi se, da smo v Gorici in Vidmu v italijanski intelektualni plasti priča večji odprtosti do slovenske problematike kot v Trstu, kjer se tudi pri izobražencih marsikdaj srečujemo z nemogočimi stališči, ko si Slovence oziroma nasploh Slované predstavljajo kot neko nerazčlenjeno gmoto neciviliziranih ljudstev, segajočih od Urala do Jadranskega morja. Dovolj bi bilo, da bi se poglobili npr. v bogato kulturno in duhovno izročilo, ki je v tem delu Evrope nastalo z delovanjem svetih bratov Cirila in Metoda, pa bi se lahko prepričali o nasprotnem. Upoštevaajoč to dejanskost, je bila gotovo na mestu odločitev goriškega Inštituta za cerkveno in družbeno zgodovino, ki je zadnje predavanje v iztekajoči se kulturni sezoni namenil prav razčlenitvi delovanja slovenskih apostolov na Moravskem in v Panoniji. Vse kaže, da se je tudi Zahodna Evropa ob letošnji 1100-letnici Metodove smrti začela bolj zavedati dragocenosti tudi vzhodne, slovanske komponente pri izoblikovanju duhovnega obraza te celine, kar dokazujejo številne pobude in slavnosti ob tem jubileju.

Zdi se, da je prav kultura tisti dejavnik, ki lahko pripomore k odpravi različnih pre-

nadaljevanje na 3. strani ■

»Črni petek« italijanske lire

V italijanskih političnih in zlasti finančnih krogih je vladalo zanimanje in pričakovanje za stanje na valutnem tržišču, potem ko je bila lira v soboto, 20. t.m., razvrednotena za osem odstotkov in potem ko je bila dan prej doživela svoj »črni petek«, ko je dolar naredil silovit skok od 1840 lir v četrtek, 18. t.m., na 2.200 lir naslednji dan. Ko se je v ponedeljek odprlo valutno tržišče, je dolar veljal 1918 lir, naslednji dan, v torek, 23. t.m., pa celo 10 lir manj, se pravi 1908 lir. Izvedenci menijo, da je italijanska valuta še kar dobro prestala veliki potres in da njena vrednost zdaj ustreza dejanskosti.

V političnih in finančnih krogih pa še dalje iščejo krivca za »črni petek« italijanske lire. Nekateri finančniki so do pred nekaj dnevi zatrjevali, da je šlo za tehnično napako same Banke Italije, se pravi Narodne banke. Pri slednjem denarnem zavodu pa odgovarjajo, da je za petkov borzni potres odgovorna petrolejska družba ENI. Ta je svoji turinski banki »Istituto San Paolo« naročila, naj za vsako ceno kupi 126 milijonov dolarjev, polovico na milanski in polovico na rimski borzi, ker mora nujno plačati neki dolg v tujini. Banka Italije pravi, da je to operacijo odsvetovala. Dejstvo pa je, da je dolar prav zaradi tolikšnega povpraševanja naredil že omenjeni siloviti skok. V teh dneh se nadaljujejo ostre kritike na račun Narodne banke, češ da je ta natančno vedela, kaj se dogaja na borzi, a ni napravila ničesar, da bi ustavila silovito naraščanje dolarja in prav tako ni razveljavila operacij na tako visoki ravni. O tehnični napaki so bili baje prepričani tudi na največji svetovni borzi v New Yorku, kjer je dolar nihalo samo med 1950 in 2050 lirami.

Zaradi dogajanja na italijanskem valut-

nem tržišču v petek, 19. t.m., so nastale ostre kritike v okviru Evropskega monetarnega sistema, kjer bi se morala marka dvigniti na 766 lir za razmerje 2.200 lir za dolar, a je kotirala le 664,70 lire, kar je bilo le tri stotinke nad mejo nihanja, ki ga dovoljuje Evropski monetarni sistem. Po tem sistemu evropske valute lahko nihajo za 2,25 odstotka navzgor ali navzdol, izjema pa je ravno italijanska lira, kateri je dovoljeno nihanje do šest odstotkov.

V Baslu so se predstavniki prizadetih držav, za katere velja Evropski monetarni sistem, v soboto, 20. t.m., sporazumeli za novo vzporeditev valut. Vrednost italijanske lire so znižali za šest odstotkov, druge valute pa povišali za dva odstotka. Določena je bila torej nova pariteta, se pravi vrednost lire v primerjavi z ostalimi valutami evropskega monetarnega sistema.

Ta sistem, ki bi moral nuditi podporo šibkejšim valutam, so ustanovili leta 1979 in je bilo v šestih letih že osem takih vzporeditev. Zadnja obsežna operacija te vrste je bila 21. marca leta 1983 in je zajela sedem valut. Štiri valute so tedaj ovrednotili (marko, goldinar, dansko krono in belgijski frank), vrednost treh valut (italijansko liro, francoski frank in irski funt šterling) pa so zmanjšali.

Na seji v Baslu so se slišale tudi ostre kritike na račun italijanskih oblasti. Nemci so na primer povedali, da ne bodo vedno prevzemali nase novih bremen, češ da bi italijanska vlada morala pravočasno ukrepati, saj je bilo več dni opaziti šibkost lire na borzi. Tem manj si je mogoče dovoliti tehnične napake, kakršna je prišla na dan na »črni petek«.

Vrednost italijanske valute je padla zaradi javnega primanjkljaja, ki utegne letos

dalje na 2. strani ■

NOVE AVDICIJE V RIMU

Ožji odbor senatne komisije za ustavna vprašanja je v torek, 23. t.m. nadaljeval z avdicijami v zvezi z izoblikovanjem besedila zakonskega predloga za globalno zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji. Člani ožjega odbora so poslušali izvajanja predstavnikov slovenske duhovščine v videmski pokrajini, zastopnikov organizacije Lega democratica in predstavnikov Zveze beneških izseljencev. Pred ožjim odborom so nato nastopili predstavnik slovenskih profesorjev in docentov na videmski in tržaški univerzi, zastopnika Zveze slovenskih športnih društev v Italiji in predstavnika Zveznega odbora za manjšine Confemili. Ožji odbor je poleg tega poslu-

šal izvajanja predstavnikov nekega združenja italijanskih staršev, ki sta se izjavila proti zaščiti.

Pri tej avdiciji je bila vsekakor v središču pozornosti problematika slovenske narodne manjšine v videmski pokrajini, se pravi na tistem območju, kjer naši rojaki nimajo prav nobene zaščite. Ožji odbor bo po vsej verjetnosti še ta mesec zaključil avdicije, nakar bi morala komisija preiti k stvarnemu delu, se pravi, bo skušala sestaviti iz raznih zakonskih predlogov enotno besedilo. Do zdaj pa iz Rima še ni nobene vesti glede zagotovila, ki je svoj čas prišlo iz vladnih vrst, in sicer da bo tudi vlada sestavila svoj zakonski osnutek.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 28. julija, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Lesene igračke« (Sara Fornazarič), RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 15.00 Na počitnice; 16.00 V svetu valčka; 17.00 Beležka; 17.30 Dramski spored; Prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 29. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Fabianijevi iz Kobdila: »O propadanju in o koncu«; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Skriti zaklad«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Turina; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor stolnice v Bergenu na Norveškem; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Cetrkova srečanja; 14.40 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Nacionalno vprašanje v zadnjih desetletjih cesarsko-kraljevega Trsta; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 30. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Med Brdi in Jadranom; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Skriti zaklad«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v repnabrski cerkvi: Nives Košuta (kljunasta flavta), Miloš Pahor (kljunasta in prečna flavta), Erika Slama (prečna flavta), Dina Slama (glas in čembalo), Jean-Ray Gelis (viola da gamba); 11.05 Melodični orkestri; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ribe našega morja; 14.30 Mladi mladim; 16.00 Mit in slovenska ljudska pesem; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Izidor Cankar: »S poti«, radijska igra; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 31. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Izbor iz Povejmo v živo; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Stopinje po zraku«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v cerkvi sv. Martina v Dolini: kvartet »Stevan Mokranjac« iz Beograda; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Komorni mešani zbor iz Nove Gorice vodi Stefan Mauri; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Fabianijevi iz Kobdila: (5) »O propadanju in koncu« (ponovitev); 14.30 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Beležke za zgodovino otroštva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 1. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Potovanje po Veliki Britaniji; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Stopinje po zraku«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Milana; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenske popevke; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Naša vina; 16.00 Beležke za zgodovino otroštva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 18.00 Cetrkova srečanja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 2. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Za ta letni čas; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Stopinje po zraku«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v goriški stolnici: trobentač Anton Grčar, orglar Hubert Bergant; 11.10 Melodični orkestri; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor »Obala« iz Kopra; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Kratka poročila; 14.10 Potovanje po Veliki Britaniji; 15.00 V svetu filma; 16.00 Podoba matere v sodobni slovenski pripovedni prozi; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 3. avgusta, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Kulturni dogodki; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Stopinje po zraku«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Kogojevi dnevi 1984: koncert v Kulturnem domu v Trstu. Simfonični orkester RTV Ljubljana; 11.35 Beležka; 12.00 Na počitnice; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Za ta letni čas; 14.40 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Ena bolha me grize; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Joseph Kesslerling: »Arzenik in stare čipke«, kriminalka; 19.00 Radijski dnevnik.

Strahotna nesreča na Tridentinskem

V občini Tesero v Dolini Fiemme na Tridentinskem je bil v ponedeljek, 22. t.m., pogreb žrtev strašne tragedije, ki se je pripetila 19. t.m., ko je iznenada popustil nasip dveh umetnih jezer, tako da je v dolino zgrmelo kakih 500 tisoč ton vode in blata ter dolgih šest minut sejalo smrt in razdejanje. Občinski uradi Tesera so ugotovili, da je nesreča terjala smrt 70 občanov, toda pokopali so le 30 trupel, ker ostalih žrtev niso našli. Na prizadetem območju reševalci še dalje mrzlično delajo, čeprav dejansko ni več nobenega upanja, da bi še koga našli pri življenju. Na prizadetem območju je kakih pet tisoč mož, in sicer nad dva tisoč vojakov, več kot 500 orožnikov, 350 finančnih stražnikov, nad 500 policijskih agentov in nad 600 gasilcev. Pri delih sodelujejo tudi gozdarji in prostovoljci.

Medtem je imel izredno sejo tridentinski pokrajinski odbor, ki je sklenil nakazati pet milijard lir za prvo pomoč in za prva obnovitvena dela v dolini hudournika Stava. Tri milijarde pojdejo za prvo pomoč, poldruga milijarda pojde v solidarnostni sklad, 500 milijonov pa bo šlo za obnovev poškodovanih javnih naprav. Avtonomna pokrajina je prevzela nase tudi stroške za prevoz žrtev na domača pokopališča. Doslej so iz blata in izpod ruševin potegnili 196 trupel. Za 131 žrtev so ugotovili istovetnost.

Pristojni sodnik v Tridentu je medtem že izdal celo vrsto sodnih obvestil, kar pomeni, da je v polnem teku preiskava, da se ugotovijo odgovornosti za strašno tragedijo. Vse kaže, da nasip ob obeh umetnih jezerih sploh ni bil zgrajen iz železobetona, temveč da je šlo le za stlačeno zemljo. V

»ČRNI PETEK« ITALIJANSKE LIRE

■ nadaljevanje s 1. strani

preseči 100 tisoč milijard lir, in zaradi primanjkljaja v trgovinski bilanci s tujino. Slednja je v prvih petih mesecih letos dosegla 14.537 milijard lir v primerjavi z 8.978 milijardami v istem času lani. Uvoz je znašal 59.337 milijard ali 22,4 odstotka več kot lani ter izvoz 50.359 milijard ali 15,3 odstotka več.

Vlada je na seji v soboto, 20. t.m., sprejela nekaj ukrepov, katerih glavni namen je, da bi se še letos steklo v državno blagajno kakih šest tisoč milijard lir več, kar pomeni, da se vlada zavzema predvsem za omejitev javnega primanjkljaja.

Obsedno stanje v južni Afriki

V 36 mestih južne Afrike so pred dnevi uvedli obsedno stanje za nedoločen čas. Drastični ukrep je državni poglavar Botha utemeljil s trditvijo, da je bilo treba radikalno nastopiti, potem ko se v državi v zadnjih 10 mesecih ponavljala nasilna dejanja, ki so terjala nad 450 človeških življenj. Botha je izjavil, da je bil terorizem naperjen predvsem proti črncem, ki se niso pridružili radikalnim stališčem in ki so — kot je dejal — spoštovali zakonitost ter odklanjali nasilje.

Nasprotniki režima v Pretoriji vidijo v

teh jezerih so baje spirali rudo fluorit, ki jo med drugim uporabljajo pri izdelavi a-kromatičnih leč. Rudnik je last dveh bratov iz okolice Bergama, ki sta pred desetletji delala v Nemčiji kot sladoledarja in nato prav tu postala lastnika nočnih loka-

Nekaj podobnih nesreč, ki so bile zadnja leta v svetu

- 1963 — vajontska tragedija in skoraj 2 tisoč mrtvih;
- 1976 — porušenje jeza San Tomas na Filipinih ter 109 mrtvih;
- 1976 — porušenje jeza na reki Teton v Združenih državah in 11 mrtvih;
- 1976 — porušenje jeza Pereira v Kolumbiji in 50 mrtvih;
- 1977 — porušenje jeza Toccoa v ZDA in 37 mrtvih;
- 1979 — porušenje jeza Macchu v Indiji ter preko 10.000 mrtvih;
- 1981 — porušenje jeza Tinhau v Indiji in 400 mrtvih.

lov in gostišč. Rudnik na Tridentinskem sta odkupila od družbe ENI, ta pa ga je bila dobila v dediščino od poldržavne družbe Montedison, ki je prva začela pred več kot 20 leti delovati v Dolini Fiemme na Tridentinskem.

Nastane seveda vprašanje, kako je mogoče, da se ni nihče do tistega strašnega petka, 19. t.m., zavedal nevarnosti, ki grozi zaradi dejanske nezavarovanih umetnih jezer nad dolinico, v kateri so bili hoteli in turistični objekti. Prav te odgovornosti bo morala ugotoviti sodna oblast, čeprav seveda mrtvih ne bo mogoče obuditi k življenju.

—o—

V Goriških Brdih ocenjujejo škodo, ki jo je konec prejšnjega tedna povzročila huda toča. Najhujše je prizadeto območje Krmina. Velika škoda je nastala tudi v jugoslovanskem predelu Goriških Brd. Marsikdo se pri tem sprašuje, kako to, da še ni začela delovati skupna italijansko - jugoslovanska obramba proti toči, o čemer se je že toliko govorilo in pisalo.

tem policijskem dejanju novo zaostritev v politiki apartheida. Obsedno stanje je bilo uvedeno tudi v nekaterih velikih mestih, kot sta na primer Johannesburg in Port Elisabeth. Predsednik Botha je dejal, da bodo ukrep preklicali, čim bo položaj to dopustil. Hkrati je zagrozil s še hujšimi ukrepi, če bi se nemiri in nasilja nadaljevali. V južni Afriki že celih 25 let niso posegli po tako drastičnem ukrepu, ki med drugim daje policiji možnost aretacij brez sodnih mandatov, uvedbe policijske ure ter zasliševanja in pridrževanja v ječi

AFERA RUGELJ

Slovensko javnost pretresa, vsaj po publiciteti, ki je je deležna, dokaj nenavadna afera, katere glavni protagonist je znani slovenski psihiater dr. Janez Rugelj. Slednji je 1. julija letos, kot piše ljubljanski Teleks, začel gladovno stavko, s katero je protestiral proti razmeram v slovenski psihiatriji ter proti uradnemu in, kot meni dr. Rugelj, neupravičenemu zastavljanju njegovega strokovnega dela. Gladovno stavko je potem prekinil, ko so mu slovenske zdravstvene oblasti zagotovile, da bodo ugodile nekaterim njegovim zahtevam, zlasti zahtevi po preklicu prisilne upokojitve. S tem v zvezi je zanimivo, da si je dr. Rugelj za mesto svoje gladovne stavke izbral Dom sodalitete v Tinjah na Koroškem, avstrijske oblasti pa so mu odrekle gostoljubje, nakar se je dr. Rugelj vrnil v Ljubljano.

Bistvo spora med dr. Rugljem in tradicionalisti v slovenski psihiatriji naj bi bilo v konservativnosti tradicionalistov, ki odklanjajo sodobnejše Rugljeve terapijske metode, ki so sicer dale otipljive rezultate, a zahtevajo od terapevtov privrženost in zagnanost, ki očitno presegajo voljo in moči večine le-teh. Sam Rugelj s tem v zvezi pravi takole: »Zdravljeni alkoholiki iz moje skupine, kakšnih dvesto ljudi, mora redno brati leposlovje, redno planinariti ipd. Ali si lahko predstavljate terapevta, ki bi pri tem stal ob strani in jih gledal?« Dr. Rugelj dodaja, da bi to bil sadizem. Sam se je s svojimi pacienti udeleževal tekaških maratonov, hodil z njimi v hribe — in to zahteval tudi od svojih sodelavcev, terapevtov in medicinskih sester. Končalo se je tako, da je bil prizadevni psihiater izpostavljen šikaniranju svojih sodelavcev, disciplinskim in sodnim postopkom, izgubi mesta predstojnika v zavodu za zdravljenje alkoholikov v Škofljici pri Ljubljani in, slednjič, prisilni upokojitvi.

Prav prisilna upokojitve je sodu izbila dno, saj dr. Ruglja niso mogle odvrniti od dela v skladu z njegovim strokovnim prepričanjem niti šikanane, niti najnižja možna plača, ki so mu jo priznavali njegovi sodelavci. Šele prisilna upokojitve je bila tisto, kar je človeka, ki je bil v svoje delo zaljubljen, kot se zdi v primeru dr. Ruglja, prisilila v najbolj drastične postopke. Sam Rugelj pravi, da je pripravljen tudi umreti — očitno zato, ker se mu zdijo prizadejane krivice nevzdržne.

Pri vsem tem je zanimivo, da akademska strokovna javnost podpira Rugljeve terapijske metode tako v njihovih teoretičnih izhodiščih kot

tudi v praktični izvedbi. Tako je v oceni Rugljeve doktorske disertacije, ki so jo podali eminentni jugoslovanski psihiatri, zapisano, da je dr. Rugelj briljantno analiziral dosedanje pristope k zdravljenju alkoholikov in jih dopolnil s svojimi inovacijami, kar govori o kreativnem pristopu k problematiki zdravljenja alkoholikov in ne le o kopiranju že poznanih metod. Prav tako nadvse ugodno ocenjuje Rugljevo delo dr. Milakovič, sarajevski psihiater, ki ga je ljubljansko sodišče določilo kot izvedenca v postopku o ugotavljanju sposobnosti dr. Ruglja za vodstveno delovno mesto, ki mu je bilo uradno osporavano. »To, da v okviru tradicionalne psihiatrije energično in odprto brani pozitivna in moderna stališča, to da zahteva disciplinirano izpolnjevanje delovnih nartov — ne more biti negativna lastnost«, pribija v svoji ekspertizi sarajevski psihiater dr. Milakovič.

Prav tako so bile v strokovni javnosti nadvse ugodno sprejete številne Rugljeve knjige. Tako npr. prof. dr. Lev Milčinski v svoji recenziji Rugljeve knjige Dolga pot pravi, da je ta knjiga pomemben prispevek k razumevanju alkoholika, ter

priročnik, ki naj bi ga preučil vsakdo, ki se ukvarja s terapijo in rehabilitacijo alkoholikov.

Znani zagrebški alkohololog doc. dr. Branko Lang je v svojem pismu predsedniku komiteja za zdravstveno in socialno varstvo Slovenije zapisal, da bi bila neprecenljiva izguba za slovensko alkoholologijo, če bi dr. Rugelj šel v pokoj. Beograjski alkohololog prim. dr. Branko Gačić, prim. dr. Pavle Kastel in Jova Potrebič v podobnem pismu pravijo, da bi upokojitve dr. Ruglja pomenila veliko, nenadomestljivo izgubo pri problemih v zvezi z alkoholizmom, ne samo za Slovenijo, temveč za celotno Jugoslavijo.

Nasprotnik Rugljevih terapijskih metod prof. dr. Miloš Kobal, ki ga dr. Rugelj povezuje s šikanami v njegovem primeru, pa o delu dr. Ruglja meni, da je to ena od oblik verskih sekt. Indoktrinacija in upustovanje osebnosti pri zdravljenju alkoholikov po metodi dr. Ruglja, naj ne bi odtehtali dejstva, da nekateri med njimi ne pijejo več. Skoda od Rugljevega zdravljenja naj bi bila večja od koristi, meni ta psihiater. Ta ugotovitev se zdi celo za laika čudna, saj si ni mogoče predstavljati, katero normalno duševno stanje bi lahko bilo slabše od stalne alkoholne o-mamljenosti, da ne razmišljamo o vplivu alkohola na zdravje človeka in o vplivu alkoholikov na svojo okolico, predvsem na družino.

Vsebina Craxijevega programskega dokumenta

Voditelji strank vladne večine nadaljujejo z razpravo o politično-gospodarskem programu, ki jim ga je posredoval ministrski predsednik Craxi. Gre za temeljni dokument, s katerim se bodo politične stranke ukvarjale to poletje.

Politično-gospodarski program je razdeljen na šest delov: ozdravljenje gospodarstva in javnih financ, zaposlitve, gospodarski razvoj in južne pokrajine, socialna politika, razdeljena v štiri oddelke: javno zdravstvo, socialno skrbstvo, stanovanje in šola, nadalje so četrti del javne institucije, peti del pravosodje ter šesti del varnost in javni red.

Ozdravljenje gospodarstva in javnih financ ima naslednje pododdelke: energetski sektor, agroalimentarni sektor, izvoz, delovni stroški, javne finance, davčna politika, patrimonialni davek ter takojšnji ukrepi gospodarske politike.

Naj omenimo le glavne točke programa. Glede delovnih stroškov Craxijev vladni program poudarja, da je treba odločno nadaljevati boj proti inflaciji v okviru splošne politike dohodkov s sporazumom, ki naj temelji na dinamiki delovnih stroškov v okviru programiranih meja ter z brzdanjem javne potrošnje, ki naj olajša znižanje cene denarja.

Brzdati je treba potrebe javnih financ in skrčiti javni primanjkljaj. Spremeniti je treba zakonski mehanizem za javno zdravstvo ter za socialno skrbstvo ali predvsem pokojnine.

Na davčnem področju se je treba dalje boriti proti davčnim utajam ter je treba uravnovesiti davčni pritisk med različnimi sektorji ter ga prenesti od dohodkov na potrošnjo in vire bogastva.

V pretres je treba vzeti poleg spremembe davka na dohodke fizičnih oseb obdavčenje večjih imetij v skladu s prvotnim osnutkom zakona o davčni reformi.

Drugi oddelek Craxijevega programa se tiče zaposlitve, splošnega gospodarskega razvoja in južnih pokrajin.

Spremeniti je treba ukrepe, ki se tičejo zaposlitve, dopolnilne blagajne ter mobilnosti delovne sile. Bolje je treba razdeliti zaposlitvene možnosti. Slednja se zlasti tiče pogodb za časno ter za delno zaposlitev ali part-time. Posebno pozornost je treba posvetiti prekvalifikaciji delovne sile na velikih mestnih področjih in tudi zaščititi naravno okolje.

Sektor o socialni politiki obravnava javno zdravstvo, socialno skrbstvo, stanovanje in šolstvo, všteti mentalne bolezni in mamilna.

Na splošno je za državljane to zelo važen sektor, ker gre tako za oskrbo kot za izdatke v ta namen. Za zdravstveni sektor

dalje na 4. strani ■

Za strpnejši jutrišnji dan

■ nadaljevanje s 1. strani

grad, postavljenih med narode evropske celine. Ob tem prizadevanju, ki vsekakor ni lahko, ima svoje mesto tudi naš obmejni prostor na Primorskem, zato se moramo uprašati, kako opravlja to nalogo. Pozitivna je pri tem vloga že omenjenega goriškega inštituta, obstajajo pa poleg tega še nekatera druga središča, ki si na področju zgodovinskih oz. družbenih ved prizadevajo za pošteno spoznavanje slovenske stvarnosti, npr. tržaški in videmski inštitut za zgodovino odporništv. V našem listu smo že opozorili na pomen Inštituta za vzhodnoevropske jezike in književnosti na videmski univerzi, v zadnjem času pa je korak naprej v teh iskanjih napravil tudi Po-

krajinski muzej v Gorici. Ob pripravi razstave »Meje avantgarde. Leta futurizma v Julijski krajini«, ki se je zaključila maja letos, je povabil k sodelovanju več uglednih strokovnjakov iz Slovenije oziroma Jugoslavije, prav tako na simpozij, ki je potekal ob tej razstavi. Razstava je pravično in pozitivno ovrednotila delež slovenskih primorskih umetnikov v dvajsetih letih našega stoletja.

Že študentje zgodovine na univerzah lahko slišijo o tem, da je študij preteklosti pomemben za razumevanje sedanjosti in deloma tudi bodočnosti. Zato ima trud dobronamernih preučevalcev preteklosti važno vlogo tudi pri gradnji bolj strpnega jutrišnjega sveta.

VSEBINA CRAXIJEVEGA PROGRAMSKEGA DOKUMENTA

■ nadaljevanje s 3. strani

je predvidena ustanovitev državljskega branitelja v korist bolnikov, povečanje odgovornosti pri krajevnih zdravstvenih ustanovah ter davčno izenačenje med odvisnimi in avtonomnimi delavci.

Glede pokojninskega sistema Craxijev vladni program govori o postopni povezavi pokojnine s tako imenovanim pokojninskim dohodkom ves čas delovnega razmerja. Prišlo naj bi tudi do dopolnilnih pokojninskih skladov. Z vsemi sredstvi je treba odpraviti primanjkljaj državnega pokojninskega zavoda INPS. Ni izključeno, da za zavod uvedejo komisarja.

V stanovanjskem sektorju je treba rešiti vprašanja, ki se tičejo pravnih najemnin, organskih stanovanjskih programov, razlašanja zemlje za javne koristne name-

Zbora »M. Kogoj« in Cerkvani od Sv. Ivana izrekata iskreno sožalje Nadji Dolenc - Žerjal in družini ob izgubi dragega očeta.

ne in olajšav za prvo stanovanje odvisnih delavcev.

Četrty sektor se tiče institucijskih problemov, vštveši odnos med državno radiotelevizijo in zasebnimi televizijskimi postajami. Peti sektor pa se nanaša na pravosodje, ki obravnava odgovornosti sodnikov, zaporna povelja in uporabo lisic ter reformo zakonikov, zlasti zakonika za kazenski postopnik.

Šesti sektor Craxijevega politično-gospodarskega programa poudarja, da je treba nadaljevati boj proti terorizmu, mafiji in kamori in proti razpečevalcem mamil. Ta sektor omenja tudi vprašanja, ki se tičejo državne tajnosti ter položaja tujcev v Italiji.

Slovenska skupnost o krajevnem političnem položaju

Pokrajinski izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je na zadnji seji obravnaval razne tekoče probleme ter krajevni politični položaj glede na zapleteno vprašanje oblikovanja novih večin v občinah, ki še nista izvolili novih odborov, tj. v Miljah in v Nabrežini, ter na pogajanja med političnimi silami na pokrajinski in deželni ravni za vstop PSI v odbore na tržaški občini in pokrajini.

Izvršni odbor je posebno pozornost posvetil sklepu tržaške občine, da pripravi in natisne knjižico s koristnimi napotki občanom glede raznih upravnih postopkov in priprave potrebnih dokumentov. Pozitivno je ocenil samo zamisel in dejstvo, da je knjižica napisana v italijanskem in slovenskem jeziku, ima pa za pomanjkljivo in nesprejemljivo, da so knjižice v slovenščini dodelili samo krajevnima občinskima uradoma na Opčinah in na Proseku, ne pa v vseh ostalih okrožnih uradih na področju sosvetov, kjer tudi bivajo Slovenci. Zato

Obisk delegacije SZDL Slovenije v Furlaniji - Julijski krajini

Delegacija Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, ki jo je vodil predsednik Franc Šetinc, je v petek, 19. t.m., zaključila svoj obisk pri deželni Krščanski demokraciji v Furlaniji - Julijski krajini. Predsednik Šetinc je v petek s sodelavci obiskal pordenonsko in videmsko pokrajino in predvsem obrate, ki tesno sodelujejo s slovenskim gospodarstvom. Politični pogovori so se zaključili v Gorici.

Po zaključku srečanj z demokristjani se je Šetinc v goriškem Kulturnem domu dalj časa pogovarjal z enotno slovensko delegacijo. Pogovora so se za Socialistično zvezo udeležili, poleg predsednika Šetince, jugoslovanski generalni konzul v Trstu Mirošič, Geza Bačič in Drago Janež. V enotni slovenski delegaciji so bili Bratuž in Terpin za Slovensko skupnost, Ferletič in Paulin za Svet slovenskih organizacij, Černo in Klavora za kulturna društva iz Benečije, Race in Primožič za Slovensko kulturno gospodarsko zvezo, Spetič in Budin za komunistično partijo ter Tuta in Benedetič za socialistično stranko.

Predstavniki osrednje slovenske družbenopolitične organizacije so poudarili koristnost takih političnih pogovorov, kot je bilo ravnokar minulo srečanje s Krščansko demokracijo. Izredno pozornost so posvetili odprtim problemom slovenske narodne manjšine v Italiji in pričakovanju glede odobritve ustreznega in zadovoljivega zaščitnega zakona. Žal pa očitno ne bo tako, saj so predstavniki deželne Krščanske demokracije vztrajali pri svojem osnutku, ki je za slovensko manjšino nesprejemljiv. Poudarili so tudi, da so v senatni komisiji tolikšna nesoglasja, da ne bo mogoče doseči usklajenega enotnega besedila. Ne preostane drugega, torej, kot počakati na jesen, ko bo vlada objavila svoj zakonski predlog.

Če je Krščanska demokracija pokazala precej togo lice, kar se tiče Slovencev v Italiji, velja opozoriti na njeno povečano zanimanje za usodo italijanske narodne skupnosti v Jugoslaviji in še posebej italijanskih prebivalcev na kvarnerskih otokih.

S tem v zvezi so člani enotne delegacije opozorili na nevarnost negativne recipročnosti, ko bi Italija odrekala slovenski manjšini to, česar meni, da nimajo Italijani v Jugoslaviji.

Franc Šetinc je odgovoril, da bi slaba rešitev odprtega vprašanja slovenske manjšine v Italiji negativno vplivala na italijansko-jugoslovanske odnose in razmere ob meji, zato je sklicevanje na žrtve ali na nacionalistične pritiske v vseh teh primerih odveč.

—o—

»Paket« za Trst in Gorico

Poslanska komisija za proračun je v torek, 23. t.m., sprejela v Rimu predstavnik političnega, gospodarskega in sindikalnega življenja iz dežele Furlanije - Julijske krajine in poslušala mnenja o tako imenovanem »paketu Altissimo«, se pravi o nakazilu 220 milijard lir, ki jih predvideva vladni zakonski osnutek v treh letih za nove industrijske pobude na Tržaškem in Goriškem. Poslanska komisija je hkrati poslušala izvajanja o zakonskih predlogih komunistične partije in socialistične stranke, naj se vzdolž italijansko-jugoslovanske meje ustanovi vrsta manjših prostih industrijskih con, ki bi nekako zamenjale veliko prosto industrijsko cono na Krasu, katere ustanovitev predvidevajo osimski sporazumi.

Ob sklepu avdicije je prišla do izraza želja, naj bi parlament čimprej odobril tako imenovani paket Altissimo v korist Trsta in Gorice, medtem ko bodo o drugih predlogih še razpravljali.

PROMET

V TRŽAŠKEM PRISTANIŠČU

Trgovinski promet v tržaškem pristanišču je v prvi polovici tega leta zabeležil nekaj zastoja v primerjavi z istim obdobjem lani. Po drugi strani pa je celokupni promet narasel za nad 16 odstotkov. Tako ugotavljajo v vodstvu pristaniške ustanove, kjer so na splošno zadovoljni z delom tržaškega pristanišča. Precej se je razmahnil specializirani promet, zlasti še kontejnerski.

Dne 22. t. m. je v pristanišču n. pr. bilo zasidranih 11 ladij, nakladalo oziroma razkladalo pa jih je sedem. Nakladali so med drugim avstrijski les za Bližnji vzhod, razkladali pa premog za elektrarno ENEL v Tržiču.

—o—

NOVI SLOVENSKI ZDRAVNIK

Na tržaški medicinski fakulteti je 19. julija z odliko diplomiral Marko FILIPČIČ z Opčin. Iskreno mu čestita in želi veliko uspeha Mešani pevski zbor Sveti Jernej z Opčin. Voščilom in čestitkam se pridružuje Novi list.

Za novega tajnika italijanske liberalne stranke je bil izvoljen dosedanji minister za ekologijo Alfredo Biondi, ki je star 57 let in je doma iz Ligurije. Dosedanji tajnik Valerio Zanone, ki je vodil stranko devet let, je odstopil.

Zapustila sta socialdemokrate

Na tiskovni konferenci, ki je bila pred dnevi v Vidmu, sta deželni odbornik Carlo Vespasiano in videmski pokrajinski svetovalec Herbert Rosenwirth uradno sporočila, da sta vstopila v Italijansko socialistično stranko in da sta torej zapustila socialdemokratsko stranko. Na tiskovni konferenci so bili prisotni deželni tajnik socialistične stranke Trombetta, poslanec De

Carli ter najvidnejši furlanski deželni odborniki in svetovalci socialistične stranke.

Vespasiano in Rosenwirth sta svojo odločitev utemeljila, češ da si je treba prizadevati za zedinjenje socialističnih sil in da je obstoj socialdemokratske stranke nesmiseln, potem ko je v socialističnih vrstah povsem prevladala Craxijeva politična usmeritev. Na tiskovni konferenci je bilo tudi pojasnjeno, da bosta tako Vespasiano kot Rosenwirth ohranila svoje funkcije v deželni oziroma pokrajinski upravi, kar pomeni, da ni bila sprejeta zahteva socialdemokratske stranke, naj prestopnika odloži svoje funkcije. Z vstopom odbornika Vespasiana v socialistično stranko, je socialdemokratska stranka v deželnem odboru ostala brez zastopništva.

—o—

Na zasedanju Centralnega komiteja italijanske komunistične partije so razpravljali predvsem o pripravah na vsedrjavni kongres, ki bo po predlogu tajnika Natte prihodnje leto, še pred koncem rednega mandata sedanjih vodstvenih organov. Sklicanje predčasnega kongresa je predvsem posledica osipa glasov za komunistično partijo na letošnjih majskih upravnih volitvah.

ZAKLJUČEK RETROSPEKTIVE VLADIMIRA MAKUCA NA GRADU KROMBERK

Na gradu Kromberk pri Novi Gorici, kjer ima sedež Goriški muzej, se bo 28. t. m. zaključila dva meseca trajajoča retrospektivna razstava solkanskega rojaka Vladimira Makuca, ki živi v Ljubljani. Na ogled je nad 200 del, med njimi zlasti grafike, pa tudi risbe, kipi in slike. Razstava je vzbudila precejšnje zanimanje javnosti, saj si jo je ogledalo nad 2000 obiskovalcev, mnogi tudi iz zamejstva. Odprta je vsak dan, razen ponedeljka, od 10. do 19. ure. Po zaključku v Kromberku se bo preselila še v Maribor, nato pa v Ljubljano.

SREČANJE CARPENEDO - ŠTOKA

Pred tednom dni sta se v Trstu sestala voditelj deželne svetovalske skupine Krščanske demokracije inž. Carpenedo in deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka. Iz poročila, ki smo ga prejeli, izhaja, da sta se Carpenedo in Štoka pogovarjala o aktualnih gospodarskih in družbenih problemih ter zlasti o nujnosti, da parlament čimprej odobri zakon za zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji. Inž. Carpenedo se je obvezal — tako pravi poročilo — da bo posredoval pri strankinem vsedrjavnem tajniku, da bi se uresničila pričakovanja slovenske manjšine in da bi se vzpostavili trajni in tesni stiki med obema političnima strankama.

Zahvala odbora A.C.M.

Po dobro uspeli igri prof. Ivana Artača »Bla-govestnika z Vzhoda«, se odbor ACM čuti dolžnega, da se javno in iskreno zahvali številnim osebam, podjetjem in upravam, ki so prispevali bodisi z denarno podporo ali z raznovrstnim velikodušnim delom, ki ga je zahtevala tako široko zasnovana prirediteljev:

Slovenski prosveti za gostoljubje pri uporabi prostorov, Radiu Trst A za pogosto poročanje, Upravi Hranilnice in Posojilnice na Opčinah, Duhovski zvezi, Občinski upravi Repentabor, g. župniku Bedenčiču, članom Skavtske organizacije, Mladinskemu krožku Prosek, članom pevskega društva Mačkolje, slavnostnemu govorniku dr. Jožku Šavliju, g. lasuljarki SNG, pevcem in plesalcem ter seveda celotnemu ansamblu igralcev pod vodstvom režiserja Adrijana Rustja in še posebej g. Ediju Godniku za njegovo izredno pripravljenost za izdelavo vsakovrstnega pribora in potrebnih rekvizitov, električarju g. Cibicu s Proseka.

Končno se odbor tudi zahvaljuje za objavo in poročanje: Katoliškemu glasu v Gorici, Primorskemu dnevniku in Novemu listu v Trstu.

Že vnaprej pa se odbor opravičuje, če je v dolgem seznamu dobrotnikov koga nehoté prezrl! Hvala vsem!

Odbor za proslavo Metodovega leta
885-1985

Nova številka revije Studi Goriziani

Kot omenjamo na drugem mestu, je pred kratkim izšla nova, 61. številka goriške revije »Studi Goriziani«, označena za obdobje januar-junij 1985. Tako se zdi, da je ta časopis le ujel reden ritem izhajanja, saj smo še pred nedavnim bili priča nerednemu izhajanju z daljšimi zastojami.

O treh člankih, pomembnih tudi za slovensko zgodovino, govorimo v našem komentarju na prvi strani, zato poročamo tu na kratko še o ostali vsebini. Fulvio Salimbeni v svoji razpravi opozarja na potrebo, da je potrebno izvršiti raziskavo o tem, kakšno je bilo razmerje pri jezikoslovcih in izobražencih v Julijski krajini med znanstvenim raziskovanjem in javnim udeleževanjem pred prvo svetovno vojno. Umetnostni zgodovinar Sergio Tavano piše o likovni umetnosti v Gorici v obdobju 1740-1914 s posebnim ozikom na vplive iz Benetk in z Dunaja. Valerio Staccioli nadaljuje zanimivo razpravo o arhitektonskem oblikovanju ladij, zgrajenih v tržiški ladjedelnici. Tokrat obdeluje trideseta leta tega stoletja in obdobje po zadnji vojni.

Revija »Studi Goriziani« se zaključuje s knjižnimi ocenami in vestnikom knjižnih novosti Državne in Mestne knjižnice v Gorici v letu 1984.

Julijska dvojna številka Primorskih srečanj

Izšla je 54. oziroma 55. številka Primorskih srečanj. Uvodni članek, izpod peresa Borisa Kovšče, obravnava problematiko volitvenega postopka v Jugoslaviji. Kovšča se v svojem zapisu zavzema za demokratizacijo sedanjega volilnega postopka, to je za ukinitve priprave volitev od zgornjaj, kar postavlja volivce v vlogo golih potrjevalcev od višjih političnih teles izbranih kandidatov. S tem v zvezi se zavzema za odprte kandidatne liste, za zamenjavo neuspešnih vodilnih funkcionarjev, za diskretnost na samih voliščih, ki sedaj ni zagotovljena, saj morajo jugoslovanski volivci svoje volilne listke izpolnjevati pred očmi volilne komisije in podobno. Po pisčevem mnenju je izpopolnitev sedanjega volilnega sistema v Jugoslaviji nujna, če naj rešijo sedanje gospodarske in politične težave.

Jugoslovanskim volitvam v letu 1986 je posvečen tudi članek Mira Kocijana, ki meni, da je potrebno »temeljito očistiti, pa tudi zamenjati nekatere mehanizme v delegatskem sistemu«.

O nekaterih pravnih problemih v zvezi s Sabotinsko cesto, ki povezuje, kot znano, Novo Gorico z Goriškimi Brdi prek italijanskega ozemlja, razmišlja v svojem prispevku Zvonko Fišer.

Lucijan Vuga je prispeval zapis, ki obravnava vpliv obmejnega gospodarskega sodelovanja na gospodarski razvoj Italije in Jugoslavije. Z gospodarskega področja je tudi zapis Davida Malniča, ki obravnava prestrukturiranje industrije v deželi Furlaniji-Julijski krajini, ki ga narekuje relativno zaostajanje italijanske tehnologije za tehnološkim razvojem najrazvitejših evropskih držav ter Amerike in Japonske.

O porazih podobni mestnega središča Nove Gorice razmišlja Božidar Rustja, medtem ko Vlado Šav podaja svoj pogled na razsežnosti kulturne animacije.

V drugem tematskem sklopu zadnjih Primorskih srečanj, ki je namenjen leposlovju, se s svojimi pesmimi predstavljajo Vladislav Stres, Zdravko Kecman, Jožek Štucin, Alja Šušmelj, Jelena Uršič in drugi. S proznimi prispevki pa sodelujejo Boris Jukič, Frane Tomsič in Ana Padovan.

V zadnjem delu revije, s skupnim naslovom Zapiski, je več prispevkov z različnih tematskih področij. Omeniti velja razmišljanje Cirila Zupanca, v katerem se slednji zavzema, naj bo človek človeku človek. Tomaž Beltram predstavi oris politične doktrine Nemške socialdemokratske stranke o priliki 25-letnice tako imenovanega Godesberskega programa stranke. Sledi polemični zapis Borisa Pahorja, ki daje nekaj pojasnil na članek Zoltana Jana v 52. številki Primorskih srečanj v zvezi s knjigo o korespondenci med Kocbekom in Pahorjem.

Sledijo recenzije del nekaterih primorskih avtorjev, tako na primer Kosmačevih pravljic, ki jo je pripravila Helga Glušič, zatem recenzija romana Vladimira Bartola »Čudež na vasi«, ki jo je pripravil Drago Bajt in druge. Majda Brumat predstavlja Pregljev zbornik, to je predavanje z znanstvenega simpozija, ki je potekal ob 100-letnici pisateljevega rojstva.

Marko Vuk je predstavil krajše strokovno poročilo o likovni razstavi o futurizmu v goriški palači Attems, ki je bila od 16. februarja do 19. maja letos pod naslovom »Meje avantgarde — leta futurizma v Julijski krajini«. Pri tem velja omeniti opremo zadnje številke Primorskih srečanj. Oblikoval jo je Bojan Maraz z reprodukcijami z omenjene razstave v palači Attems. Zal posamezne reprodukcije niso naslovljene, niti niso označeni njihovi avtorji.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ob novi, dvojni številki »Nove revije«

Izšla je nova dvojna številka ljubljanske »Nove revije«, ki ostaja bolj ali manj zvesta svojemu specifičnemu konceptu, ki je zaznaven takorekoč od prve številke dalje. Gre za koncept, ki bi ga lahko označili kot poskus določene osamosvojitve slovenske kulture od uradne politike. Danes, ko Nova revija obstaja že tri leta, je mogoče ugotoviti, da je v marsičem prispevala k bolj sproščenemu, svobodnejšemu izražanju idej na področju kulture, pa tudi širšega družbenega dogajanja.

Kot je pri Novi reviji že običaj, so prve strani revije namenjene poeziji. Tokrat se s svojimi pesmimi predstavljajo Tomaž Salamun, Dane Zajc, Majda Kne in Maja Vidmar. Sledijo trije prozni prispevki: izpod peresa Janka Glavarja, ki umetniško občuteno obuja spomine na pred kratkim umrlega entomologa in literarnega ustvarjalca Jožefa Paganela, sledi odlomek iz romana Franja Frančiška Domovina, Bleda mati ter črtica Belli rekruti, ki jo je napisal Franc Lainšček-Feri.

Filozofskemu razmišljanju o literaturi so namenjeni trije prevedeni sestavki, ki so jih napisali Martin Walser, Claude Prevost in Stanley Kunitz ter razmišljanje o interpretacijah oziroma interpretih Prešerna, ki ga je prispeval Dimitrij Rupel.

Sledi intervju z Jožetom Mencingerjem, znanim slovenskim ekonomistom, sodelavcem ekonomskega inštituta pri pravni fakulteti v Ljubljani, ki slovi po uporabi najbolj dognanih ekonometričnih metod pri preučevanju jugoslovskega gospodarstva.

Peter Jambrek v svojem zapisu »Slovenija leta 2000: več kontrole ali več svobode?« razmišlja o različnih vidikih in možnostih socialnega in ekonomskega razvoja Slovenije v prihodnjih 15 letih.

O odnosu med pravom in sociologijo razmišlja Anton Perenič v svojem prispevku z naslovom »Poskus soočenja sociologije in pravne teorije«. Vlado Kresnik se v zapisu z naslovom »Omasovljeni intelekt« sprašuje, zakaj sta se lahko Nemčija in Japonska po izgubljeni vojni gospodarsko dvignili in zakaj so nekateri zmagovalci v minuli vojni — med njimi tudi Jugoslavija — skorajda bankrotirali.

V članku z naslovom »Jezno leto 1948« Viktor Blažič razgrinja ozadje spora med Stalinom in Titom in razloge, zaradi katerih se je Stalin odrekel načrtovani neposredni vojaški intervenciji v Jugoslaviji.

Tudi v tej, zadnji številki Nove revije ne manjka Taras Kermavner, morebiti najbolj zastopani avtor v reviji doslej. Tokrat objavlja »Podučen pogovor o nekaterih občenarodnih — predvsem jezikovnih — rečeh«, ki je, kot je že pisčeva navada, poln utrinkov, ki zadevajo slovensko realiteto v vsej njeni celovitosti.

Gregor Tomc se predstavi z esejem »Socializem kot nemožnost družbenega spreminjanja«, v katerem prikaže nekatere dejavnike socialne rigidnosti v realsocialističnih družbah.

Od preostalih zapisov velja izdvojiti »Pismo Stalinu« Jevgenija Zamjatina, »Pisma k Antikri-

nadaljevanje na 7. strani ■

Izšel je zbornik »Draga '84«

V teh dneh je v Trstu izšel zbornik devetnajstih študijskih dni »Draga '84«, ki ga je izdalo Društvo slovenskih izobražencev. Tudi letos so organizatorji jesenskih študijskih dnevov v Finžgarjevem domu na Opčinah objavili zbornik predavanj in debate, ki so se odvijale na lanski Dragi 31. avgusta in 1. ter 2. septembra.

Prve strani so namenjene predstavitvi študijskih dnevov in predavateljev. Prvi predavatelj je bil prof. Jože Velikonja, ki predava politično geografijo Vzhodne Evrope na univerzi v Seattlu v državi Washington v Združenih državah Amerike. Njegovo predavanje »Kje, domovina, si?« je prebral član Radijskega odra dr. Marjan Kravos. Drugi predavatelj je bil znani slovenski kulturni delavec in publicist Bojan Stih, ki je ravnatelj podjetja Viba film. »Vprašalna pola slovenstva« — tako se je glasil naslov njegovega predavanja — je pri občinstvu vzbudilo ne samo veliko zanimanje, ampak tudi veliko pričakovanje za prihodnost slovenskega naroda. V nedeljo je po maši, ki jo je daroval tržaški škof, čigar pridiga je tudi objavljena v tem zborniku, govoril prof. dr. Niko Prijatelj, ki predava matematično analizo in osnove matematike na ljubljanski univerzi. Tema njegovega predavanja je bila »Med vero in nevero«. Predavanje je, kot dokazuje debata, ki jo objavlja zbornik, vzbudilo precejšnje zanimanje. Profesor Prijatelj je namreč temo razvil zelo tehtno in z brezhibno analitično metodo, ki je kljub abstraktnosti in metafizičnosti predavanja ohranila čisto logiko racionalnega sklepanja.

Zadnja točka Drage '84 je bila okrogla miza na temo »Ključna vprašanja slovenstva v očeh mlade zamejske generacije«. Okroglo mizo je vodil prof. Emidij Susič, temo pa so uvedli Marko Tavčar, prof. Tomaž Simčič in Peter Močnik, ki so tudi izvedli anketo med lanskimi abiturienti naših višjih srednjih šol v Trstu. Na podlagi odgovorov so izoblikovali tri vsebinske sklope. Spregovorili so o tem, kaj mladina misli o nardni zavesti, kulturni angažiranosti in prostem času, o ideologijah in političnem življenju.

Okrogli mizi je sledila zanimiva debata, ki so jo uredniki tega zbornika vestno prepisali po magnetofonskem zapisu. Publikacija šteje 128 strani velikega formata. V javnost je torej spet prišel zbornik, ki bo za marsikoga zanimivo branje, posebno za tiste, ki se iz raznih razlogov niso mogli udeležiti predavanj v Dragi in bi jih nekatera predavanja zanimala. Zapisi ohranjajo vso neposrednost predavanj, še posebej zaradi debat, ki sledijo vsakemu referatu. V njih vsakdo razbere kopico misli, pripomb, opomb, iskric in kritik, ki obogatijo bralca. V njih pa se velikokrat skriva sinteza kake misli, ki bi jo mogoče bilo vredno kdaj tudi natančneje obdelati. Recimo, da bi to lahko bile zamisli za druga predavanja ali članke o narodnih, kulturnih, etičnih ali socialnih vprašanjih, ki zanimajo vsakogar. Podobne publikacije pa imajo predvsem to vrednost, da ob objavi tekstov in misli, ki bi sicer šle v prostor in se kvečjemu ohranile v spominu poslušalcev, lahko služijo za izhodišča novim razmišljanjem.

Posledice neredov v Bruslju

V soboto, 20. t.m., je senatna zbornica v Bruslju potrdila zaupnico vladi ministrskega predsednika Martensa, ki je bila zašla v krizo zaradi dogodkov na nogometnem stadionu, kjer je izgubilo življenje 38 ljudi, od katerih jih je 31 bilo italijanskih državljanov. Opozicija je bila zahtevala odstop notranjega ministra, češ da je odgovoren za nered pred nogometno tekmo Liverpool - Juventus. Notranji minister bi, po mnenju opozicije, moral odstopiti, ker ni poskrbel za ustrezne varnostne ukrepe, ki bi preprečili nered.

Notranji minister pa ni hotel odstopiti, čeprav so njegovo zadržanje hudo kritizirali tudi nekateri vidni predstavniki liberalne stranke, ki sodeluje s krščanskimi socialci v skupni vladi. Ministrski predsednik Martens je izoblikoval minimalen vladni program, ki naj se uresničuje do razpisa novih političnih volitev. Skupno z zaupnico je senatna zbornica, kot dan prej poslanska, odobrila že omenjeni minimalni program vlade.

SOVJETSKI POMORSKI MANEVRI

Okrog 100 sovjetskih vojnih ladij je začelo z izvajanjem pomorskih manevrov na Atlantiku ter v Severnem in Norveškem morju. Manevrov se udeležujejo vojne ladje baltskega, severnega in črnomskega ladjevja. Po cenitvah izvedencev gre za največje sovjetske pomorske vaje vseh časov. V krogih Atlantske zveze, ki pozorno sledijo tem manevrom, naglašajo, da v tem sicer ne vidijo nič takega, kar ne bi spadalo v normalo, da pa gre vsekakor za hoteno razkazovanje sovjetske pomorske moči. Tema manevrov je: odgovor na domnevni napad atlantskih oboroženih sil s ciljem, da bi preprečile izpljutej sovjetskega severnega ladjevja v Atlantski ocean ob ističasnem dovažanju zahodnih pomorskih okrepitev proti Norveški.

POGREB HEINRICH A BÖLLA

V kraju Bornheim v bližini Bonna so 19. t.m. pokopali nemškega pisatelja Heinricha Bölla. Kljub zasebni obliki pogreba je bilo navzočih veliko osebnosti, med njimi zahodnonemški predsednik Weizsäcker. Na poseben način so se pokojnega pisatelja spomnili nekateri sovjetski umetniki, ki živijo v izgnanstvu. 13 pisateljev je objavilo pismo, v katerem se klanjajo spominu Heinricha Bölla, s posebnim ozirom na njegovo zavzemanje za politično in drugače preganjane pisatelje v Sovjetski zvezi in drugod po svetu.

UMRL JE PISATELJ LEONIDA REPACI

Dne 19. t.m. je v Rimu umrl italijanski pisatelj Leonida Repaci. Star je bil 87 let, rodil pa se je v kraju Palmi v Kalabriji.

Repaci je ljubitelj knjževnosti znan kot ustanovitelj in predsednik literarne nagrade »Viareggio«, bil pa je tudi kvaliteten pisatelj. Med njegovimi najvažnejšimi deli gre v prvi vrsti omeniti trilogijo »I fratelli Rupe« (bratje Rupe). Druga njegova zna pripovedna dela nosijo naslov »Amore senza paura« (ljubezen brez strahu), »Il caso Amari« (primer Amari), »La marcia su Roma« (pohod na Rim), itd.

Sodobno kmetijstvo

Prišli smo že v drugo polovico julija in naši vrtovi začenjajo spreminjati svojo podobo, saj so že dozoreli nekateri pridelki, ki smo jih posejali spomladi. K hitrejšemu zorenju pripomore tudi sušno obdobje, ki povzroča precejšnje skrbi našim kmetovalcem in vrtnarjem.

Toda v tem času se začenjamo že pripravljati na sajenje zimskih vrtnin. Tokrat bi naše bralce opozorili na kitajski kapus, ki je v naših krajih bolj malo poznana vrtnina, a je zaradi svojih lastnosti zelo priporočljiva za vsako domače vrtnarstvo.

Kitajski kapus sejemo od konca julija do začetka avgusta. Paziti moramo na primeren čas setve, ker prezgodnja setev povzroča prezgodnjo rast cvetnega stebela in se ne bi oblikovala glava. Kitajski kapus je namreč zelo občutljiv za temperaturo in osvetlitev. Zato je značilno jesenska kultura. Ob setvi sicer še ljubi precej visoko temperaturo, idealna je okrog 20 stopinj Celzija. Ob zorenju pa najbolje raste ob nižji, jesenski temperaturi. Kitajski kapus zelo hitro kali, je pa tudi zelo zahteven glede vlage. Od setve, do tedaj ko dozori, se pravi, da postanejo glave težke 2 do 3 kg., pravijo agronomi, zahteva 5 litrov vode. Seveda mora biti preskrba z vodo enakovredna skozi vso razvojno dobo. Ta vrtnina namreč, odvisno je od vrste, dozori v 60 do 90 dneh. Zelo občutljiva pa je za veter. Zato moramo za pridelovanje izbrati lege, ki niso podvržene vetrovnim sunkom. Tla naj bodo plodna, že pomladi dobro pognojena s hlevskim gnojem, lahko so tudi dobro osenčena, la da skrbimo za zalivanje, če ni dovolj padavin. Primerna so srednje težka tla. Pred sajenjem priporočajo naknadno dognojevanje z mineralnimi gno-

Zanimiva vrtnina - kitajski kapus

jili. Navadno namreč ga posejemo na površinah, kjer je prej uspeval zgodnji krompir ali grah. Paziti moramo le, da ga ne posejemo tam, kjer so spomladi bile križnice: zelje ali ohrovt, ker je tudi kitajski kapus občutljiv za podobne bolezni kot te rastline. Za domačo rabo ga lahko sejemo tudi ročno. Sejemo ga v vrste, že na končnem rastišču. Razdalja med vrstami naj bo od 30 do 40 cm. Ob setvi razporedimo po tri semena v razdalji 25 cm v vrsti. Ko zraste, samo porujemo odvečne rastline. Presajanje kitajskega kapusa je namreč zelo tvegana zadeva, ker ima rastlina bolj slabo razvite korenine.

Spravilo kitajskega kapusa predstavlja nekoliko težav le na širši, rekli bi industrijski ravni. Za domače vrtove ga bomo sproti pobirali, ko bo dozoreval. Če ga nameravamo skladiščiti, temperatura ne bi smela biti višja od 6 stopinj Celzija, ker drugače začne kmalu gniti, še posebej če je v prostoru precej visoka vlaga.

Kitajski kapus uživamo podobno kot druge kapusnice. Po okusu je nekje na sredini med repo in zeljem, le da ima bolj blag volj. Pripravimo ga lahko na različne načine. Zelo okusen je na drobno zrezan in zabeljen, se pravi presen. Pripravimo pa ga lahko tudi kuhanega, v solati. Najbolje pa je, da ga pripravite po okusu.

—o—

OB NOVI, DVOJNI STEVILKI »NOVE REVIE«

■ nadaljevanje s 6. strani

stuku Fridericha Nietscheja ter »Fragmente z IX. kongresa jugoslovanskih pisateljev«, ki je bil obarvan z močnimi političnimi otenki, kar je vzbudilo različne reakcije v jugoslovanski javnosti, tako odklonilne kot odobravajoče.

Pogovori na Dunaju

Na Dunaju so se končali tridnevni neuradni pogovori med predstavniki obeh Nemčij, Avstrije in Madžarske. Pri pogovorih so sodelovali avstrijski kancler Sinowatz, ministra za kulturo v vladi Madžarske in Nemške demokratične republike ter predstavnik zahodnonemške socialdemokratske stranke. Predmet pogovorov je bila vloga, ki jo lahko opravljajo posamezne države za ohranitev miru, za izoblikovanje skupne kulturne politike, za napredek gospodarskih in družbenih odnosov in za varstvo okolja. Udeleženci tridnevnega zasedanja so govorili tudi o tem, kakšna naj bo Evropa v letu 2.000. Vsi so soglašali, da je mir nujen in bistven dejavnik za nadaljevanje politike aktivnega sodelovanja na vseh področjih. Udeleženci so izrazili željo ter prepričanje, da bo nadaljnji gospodarski razvoj imel ustrezne izboljšave na družbenem področju.

VRHUNSKO SREČANJE V ADIS ABEBI

V etiopski prestolnici Adis Abebi se je končala 21. vrhunska konferenca Organizacije za afriško enotnost. Šlo je za zasedanje, ki je bilo v celoti posvečeno gospodarski problematiki. Predstavniki afriških držav, članic omenjene organizacije, so se obvezali, da bodo tesno sodelovali, da se prepreči finančni propad njihovih držav.

Na zasedanju so sklenili izoblikovati 5-letni študijski načrt za postopno odpravljanje gospodarske krize v posameznih afriških državah. Predlagali so dalje sklicanje mednarodne konference o zadolžitvi afriških držav v tujini. Obvezali so se končno, da bodo okreplili javne investicije na področju kmetijstva od 25 do 25 odstotkov. Za novega tajnika Organizacije za afriško enotnost je bil izvoljen zunanji minister Nigerja Idi Oumarou.

ZGODOVINA ČEVJARSTVA V MIRNU

OOOO ANTON VUK OOOOOOOOOOOO 4 OOOOO

Že v prvih osmih mesecih vodstva teh tujcev je imela zadruga nad pol milijona lir izgube, v nadaljnjem letu 1930 je ta izguba narasla na 1 milijon osemstotisoč lir. Posledica je bila konkurz zadruga. Upravitelj konkurzne mase je prodal vse stroje, opravo, motorje, orodje in kopita ter ostanke blaga in izdelkov uradniku na fašistični federaciji v Gorici Urziju za 40.000 lir t.j. za ceno, ki ni znašala niti 5 odstotkov takratne vrednosti vsega v najboljšem stanju nahajajočega se materiala.

Ta kupec je izročil tovarno bratu čevljarju, ki je nekaj časa obratoval z nekaj delavci, kasneje pa vse razprodal kos za kosom in tako uničil tovarno.

Stavbo je kupil tovarnar Scalettari za 40.000 lir, t.j. za niti 10 odstotkov takratne vrednosti. Med drugo svetovno vojno je bila stavba porušena. Ob sprejemu novih vsiljenih članov je bila čevljarjska zadruga aktivna, njeno premoženje je visoko presevalo obveznosti do drugih.

Po polomu čevljarjske zadruga so mirenški čevljarji postali brezposelni in so se razkropili vsak na svojo pot. Nekateri so se izselili v bližnje ali daljne kraje, drugi so začeli kot obrtniki obratovati na lasten račun, nekateri so si postavili lastne trgovine v Gorici. Zadruga, čeprav uničena, je pustila v vasi svoje sledove. Med svojim obstojem je zadruga mirenske čevljarje tako usposobila, da je kljub konkurenci njihov izdelek ostal na dobrem glasu. Posebno pri športnih čevljih so mirenski čevljarji prekašali vsako konkurenco. Po lastni zamisli je že leta 1926 uvedla zadruga nov tip športnega obuvala. Prvi par takih čevljev je po navodilih in pod nadzorstvom zamisleca izdelal v čevljarjski zadrugi zaposlen čevljar Ivan Pahor, po domače Koritnik, ki je med osvobodilnim bojem umrl neznane smrti v taborišču v Nemčiji. Že pred vojno se je izdelava tega tipa obuvala razširila po severni Italiji. Tudi današnji športni izdelki v Jugoslaviji so posnetek zgoraj navedene zamisli (ugotovitev velja za 50. leta,

op. ured.). Dejstvo je, da je po polomu zadruge padla v vasi ljubezen do čevljarjske obrti, prenehal je čevljarjski naraščaj. Mladina ni imela simpatije za ta poklic, izbirala si je druge, kot npr. mehanik, šofer in drugo. Tako je število čevljarjev vedno padalo.

Med osvobodilnim bojem so bili mirenski čevljarji, kot tudi mnogi ostali vaščani, zopet razkropljeni na vse strani. Mnogi so bili že v začetku vojne izgnani v italijanske posebne kazenske bataljone, prišli pozneje v zavezniško ujetništvo in se vrnilo šele ob koncu vojne. Razni domačini so bili odpeljani v internacijo v Nemčijo in Italijo. Že leta 1942 so se mnogi mlajši, namesto da bi oblekli italijansko vojaško suktnjo, pridružili partizanskim odredom. Po polomu Italije leta 1943 pa se je osvobodilni borbi priključilo takorekoč vse mirensko prebivalstvo. Vsi sposobni so se pridružili bojujočim se partizanskim brigadam, starejši čevljarji pa so za partizane izdelovali in popravljali čevlje.

Med osvobodilno borbo je bil spodnji del Mirna dvakrat požgan, prebivalstvo zgornjega pa maja 1944 izgnano iz domače vasi.

Po zaključku vojne je v deželi popolnoma primanjkovalo obuvala. Mirenški čev-

Nekaj novic iz slovenskih gora

V teh poletnih dneh, ko se bliža vrhunec turistične in seveda tudi planinske sezone, je prav, da vsaj na kratko opozorimo na razmere v slovenskih gorah, zlasti v Julijskih Alpah, kamor pogosto zahajajo tudi Tržačani in Goričani. Odrpte so vse pomembne koče in zavetišča, največji naval pa je predvidevati, kot vsako leto do slej, ob poteh, ki z različnih smeri peljejo na Triglav, zato slovenski planinski delavci svetujejo, naj si gorniki izbirajo tudi druge zanimive vrhove, Triglavskega pogorja pa naj se izogibajo ob koncu tedna.

V slovenskih gorah je sneg obležal še globoko v pozno pomlad in zgodnje poletje, zato obiskovalcem ni odveč opozorilo, naj bodo previdni, zlasti še na severnih pobočjih, kjer so steze marsikje pokrite, markacije pa pod snegom. Turisti naj tudi upoštevajo vremenske napovedi in se izogibajo izpostavljenih grebenov in vrhov v okoliščinah, ko se bliža nevihta. Ker je znano, da utegne vročina močno pritisniti tudi v višinah, je v sončnih dneh priporočljivo za nekaj ur prekiniti turo v času opoldanskega sonca. V hribih se na sončnih krajih rade zadržujejo kače, zato je potrebna previdnost tudi v tem pogledu, saj utegne biti pik gada ali modrasa smrtonosen, če ni pravočasno poskrbljeno za zdravniško pomoč. V nahrbtnik pa spravimo le najnujnejšo planinsko opremo, tudi s hrano ne pretiravajmo, saj se v oskrbovanih kočah lahko poceni in dobro okrepčamo. Zmeraj pa imejmo s seboj vodo ali kakšno drugo tekočino.

Na primorski strani Julijskih Alp postaja v zadnjih letih vedno bolj priljubljen Krn, zlasti še, odkar so lani odprli novi planinski dom pri Krnskih jezerih. Oskrbovan je vsak dan do konca septembra, prav tako Dom dr. Klementa Juga v Lepeni in Gomiščekovo zavetišče na vrhu Krna. Na vseh

treh krajih je mogoče tudi prenočiti. Iz rubrike »Planine in ljudje« dne 17. t. m. v ljubljanskem Delu pa povzemamo, da je odprt tudi novi dom Petra Skalarja na Kaninu, uro hoda oddaljen od Prestreljeniških podov, kamor pripelje žičnica, vendar le ob petkih, sobotah in nedeljah, ko žičnica obratuje. Ko bo kasneje žičnica vozila vsak dan, bo dom odprt ves teden. V isti Delovi rubriki beremo, da je od 15. t. m. dalje odprta tudi kočja Zlatorog v Trenti, prav tako kočja na Mangrškem sedlu, odkar so zopet usposobili cesto.

Zaradi popravila ceste tik pod Vršičem, kjer namesto starega mostu gradijo nov nasip, letos do nadaljnjega ne vozi redni avtobus po tej visokogorski cesti, možen pa je promet z osebnimi vozili. Primorske novice poročajo, da je zaradi izredno slabih avtobusnih povezav zgornje Soške doline z večjimi središči novogoriški Avtopromet uvedel poseben planinski avtobus. V tej sezoni bo vozil v nedeljo, 28. julija, nato pa še 4., 10., 11., 17., 18., 24. in 25. avgusta, torej vedno konec tedna. Odhod iz Nove Gorice bo ob 4.30, prihod v Bovec ob 6.07, v Lepeno ob 6.45, k izviri Soče ob 7.15. Od tu se bo vračal ob 18.30, v Novo Gorico pa bo prispel ob 21.15.

OBSODBE V BENETKAH

Beneško porotno sodišče je pred dnevi izreklo sodbo ob koncu procesa proti večji skupini pripadnikov Rdečih brigad, ki so v minulih letih izvedli vrsto zločinov in še zlasti ugrabitev in umor inženirja Giuseppe Taglieria maja 1981. Osem obtožencev so obsodili na dosmrtno ječo: med njimi so Barbara Balzerani, Mario Moretti in Cesare di Lenardo. Vseh obtožencev na procesu je bilo 14. Od teh so jih 49 oprostili, preostalim pa so mimo že omenjenih dosmrtnih kazni prisodili zaporne kazni

—o—

V Nabrežini se nadaljujejo pogovori med predstavniki KPI, Ssk in PSI za sestavo nove občinske koalicije oziroma za potrditev koalicije, ki je v zadnjih štirih letih vodila občinsko upravo. Prejšnji teden je bila sestavljena ožja delovna skupina, ki ima nalogo, da pripravi osnutek programa nove koalicije. Med zadnjimi pogovori so vse tri omenjene stranke zahtevale zase župana. Slovenska skupnost je postavila kandidaturu Bojana Brezigarja, ostali dve stranki pa še nista povedali, kdo je njun kandidat za župana.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14. tel. 772151

INDIJA IN ATOMSKA BOMBA

V Indiji razmišljajo o možnosti, da bi začeli izdelovati jedrske bombe. Povod za take načrte je sprožila vest, da so v sosednjem Pakistanu pred nedavnim z uspehom izvedli poskusno razstrelitev jedrskega orožja.

Zahtevo o izdelavi indijskih jedrskih bomb je postavila desničarska stranka »Janata«, ki je bila med leti 1977 in 1980 v vladni koaliciji. Zahteva temelji prav na

nevarnosti, ki jo za Indijo predstavlja jedrsko oboroževanje Pakistana.

Tudi indijski ministrski predsednik Rajiv Gandhi je izjavil, da bi pakistansko jedrsko oboroževanje lahko prisililo Indijo k »ustreznim pobudam«. Indija je leta 1974 že izvedla poskus jedrske eksplozije, potem pa je svojo jedrsko raziskavo usmerila v načrte za miroljubno izkoriščanje jedrske energije.

ljarji so se ponovno pridno oprijeli dela in v teh dveh letih zopet napravili korak naprej. Izpopolnili so športne izdelke na tako višino, da so v Gorici, Trstu in Vidmu, kjer se prodajajo izdelki raznih italijanskih tovarn, bili smatrani kot prvovrsten izdelek. Zraven tega so se mirenski čevljarji izpopolnili v lažjem izdelku in takoimenovani galanteriji. Medtem ko so v športnih tipih vedno prednjačili, so v poletnem izdelku napredovali pod vplivom italijanske industrije. Z eno besedo, v športnih tipih so Mirenci ustvarjali, v ostalem obuvalo posneli.

Vsi mirenski čevljarji so bili zaposleni. Vendar je bila ta zaposlenost odvisna od različnih stikov, zvez, budnosti, trajnega zanimanja itd. Nekdo je imel zveze s svojim odjemalcem v Vidmu, Trstu ali drugod, ki mu je dajal stalna naročila. Drugi so imeli lastne trgovine v Gorici z lastnimi delavnicami v Mirnu in kupovali poleg tega izdelke čevljarjev posameznikov. Iz finančnih in drugih razlogov je bilo pred priključitvijo k FLRJ nemogoče ponovno združiti mirenske čevljarje.

Medtem je obiskala Miren zavezniška razmejitvena komisija. Zaslila je 3 predstavnike mirenskega prebivalstva. Komisija se je zanimala v prvi vrsti za gospodarsko odvisnost vasi. Takoj v začetku sestan-

ka je bilo postavljeno domači delegaciji sledeče vprašanje:

»S čim se prebivalstvo vasi peča, kaj prideluje, kaj izdeluje ter kje kupuje in kam prodaja.«

Ako bi bila domača delegacija neprevidna in pričela naštevati takratni dejanski položaj v vasi, bi morala naštetiti celo vrsto dejstev, na podlagi katerih bi se zrcalila eksistenčna odvisnost njenega prebivalstva od današnjega zamejstva.

Domača delegacija je odklonila razpravo v smislu postavljenega vprašanja. Predlagala je, naj se o gospodarskem položaju vasi razpravlja iz širšega vidika. Upošteva naj se zgodovinski razvoj tega vprašanja izza časa pred prvo svetovno vojno dalje.

Takrat je v vasi cvetela čevljarska, usnjarska in kamnoseška industrija ter mala obrt, ki je bila po priključitvi naših krajev k Italiji skoraj popolnoma zrušena, deloma zaradi izgube trgov onstran meja, deloma zaradi načrtnega fašističnega preganjanja. Vse to zrušenje gospodarstva je imelo za posledico brezposelnost, revščino in emigracijo.

Deputacija, ki so jo tvorili Anton Ferlat, Anton Vuk in Jožef Kokelj, je razmejitveni komisiji predložila tudi nasilno zrušenje vseh kulturno-prosvetnih in politič-

nih ustanov v domači vasi, kot na vsem po Slovincih obljudenem ozemlju v Italiji.

Komisija je pristala na predlog domače delegacije ter razpravo o gospodarstvu in etničnem položaju v vasi v tem smislu nadaljevala.

Vaška deputacija, ki je brez zadrege odgovarjala na vsa vprašanja s težkimi argumenti, je ob zaključku postavila zahtevo, naj se občina Miren priključi v celoti k matični državi Jugoslaviji, kakor spada gospodarsko, etnično in kulturno ter od katere pričakuje pomoč, da zrušeno gospodarstvo in kulturno-prosvetno delovanje obnovi.

Predsednik zavezniške komisije se je domači delegaciji zahvalil za informacije in obljubil, da bo njihovi želji ustrezno. Vendar se to v celoti ni zgodilo, ker je del občine, t.j. naselje Rupa in vas Sovodnje, bil priključen Italiji.

Med par ur trajajočo diskusijo med razmejitveno komisijo in domačo deputacijo je vse prebivalstvo vasi manifestiralo za Jugoslavijo. Pevski zbor je prepeval narodne in partizanske pesmi, igrala je domača godba, dekleta v narodnih nošah so plesala kolo, narod je vzklikal: JUGOSLAVIJA, JUGOSLAVIJA!!

(Dalje)